

186. Εἰπεῖν δὴ τὸν Ἑρυσίμαχον, Δοκεῖ τοῖνυν μοι ἀναγκαῖον εἶναι, ἐπειδὴ Πausανίας ὀρμήσας ἐπὶ τὸν λόγον καλῶς οὐχ ἱκανῶς ἀπετέλεσε, δεῖν ἐμὲ πειραῶσθαι τέλος ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ. τὸ μὲν γὰρ διπλοῦν εἶναι τὸν Ἑρωτα δοκεῖ μοι καλῶς διελέσθαι· ὅτι δὲ οὐ μόνον ἐστὶν ἐπὶ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς καλοὺς ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλα πολλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, τοῖς τε σώμασι τῶν πάντων ζώων καὶ τοῖς ἐν τῇ γῆ φυομένοις καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐν πᾶσι τοῖς οὖσι, καθεωρακέναι μοι δοκῶ ἐκ τῆς ἰατρικῆς, τῆς ἡμετέρας (b) τέχνης, ὡς μέγας καὶ θαυμαστός καὶ ἐπὶ πᾶν ὁ θεὸς τείνει καὶ κατ' ἀνθρώπινα καὶ κατὰ θεῖα πράγματα. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς λέγων, ἵνα καὶ πρεσβεύωμεν τὴν τέχνην. ἡ γὰρ φύσις τῶν σωμάτων τὸν διπλοῦν Ἑρωτα τοῦτον ἔχει· τὸ γὰρ ὑγιὲς τοῦ σώματος καὶ τὸ νοσοῦν ὁμολογουμένως ἕτερόν τε καὶ ἀνόμοιον ἐστὶ, τὸ δὲ ἀνόμοιον ἀνομοίων ἐπιθυμεῖ καὶ ἐρᾷ. ἄλλος μὲν οὖν ὁ ἐπὶ τῷ ὑγιεινῷ ἔρως, ἄλλος δὲ ὁ ἐπὶ τῷ νοσῶδι. ἔστιν δὴ, ὡσπερ ἄρτι Πausανίας ἔλεγεν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς καλὸν χαρίζεσθαι τῶν ἀνθρώπων, (c) τοῖς δ' ἀκολάστοις αἰσχροῦ, οὕτω καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς σώμασιν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἐκάστου τοῦ σώματος καὶ ὑγιεινοῖς καλὸν χαρίζεσθαι καὶ δεῖ, καὶ τοῦτό ἐστιν ᾧ ὄνομα τὸ ἰατρικόν, τοῖς δὲ κακοῖς καὶ νοσῶδεσιν αἰσχροῦν τε καὶ δεῖ ἀχαριστεῖν, εἰ μέλλει τις τεχνικὸς εἶναι.

Εἴτε λοιπὸν ὁ Ερυσίμαχος: «Εἶναι, μου φαίνεται, ἀναγκαῖο, ἀφοῦ ὁ Πausανίας μῆκε μὲν δυναμικὰ στη συζήτηση ἀλλὰ δὲν τὴν ολοκλήρωσε ἱκανοποιητικὰ, νὰ προσπαθῆσω νὰ φέρω εἰς πέρας τὸ θέμα, καλύπτοντας ὅλες τὶς πλευρὲς του. Σχετικὰ με τὶς δυο ὀψεις τοῦ ἔρωτα, νομίζω ὅτι ὀρθὰ ἐγίνε αὐτὴ ἡ διάκριση. Ὅτι αὐτὸς δὲν γεννιέται σὶς ψυχὲς μόνον τῶν ἀνθρώπων καὶ ἔχει ὡς ἀντικείμενο τοὺς ὀμορφους, ἀλλὰ μπορεῖ νὰ ἔχει τὶς ρίζες του καὶ σὲ ἄλλες ὀρμές, καὶ νὰ ἀναφέρεται σὲ πολλὰ ἄλλα, καὶ σὲ σώματα τῶν ζώων καὶ σὲ φυτὰ, καὶ - γιὰ νὰ το πω με δυο λόγια σ' ὅλα τὰ ὄντα, πράγμα που τὸ ἔχω παρατηρήσει ἀπ' τὴν ἰατρικὴν, τὴν ὀποία καὶ διακονῶ καὶ νομίζω ὅτι σαν μέγας καὶ θαυμαστός θεός ὁ Ἑρωτας ἐκτείνεται πᾶνω σὲ κάθε πλάσμα καὶ ἀγκαλιάζει καὶ τὶς ἀνθρώπινες καὶ τὶς θεϊκὲς δραστηριότητες. θ' ἀρχίσω τὴν ὀμιλία μου ἀπ' τὴν ἰατρικὴν γιὰ νὰ ἐκπροσωπήσουμε καὶ τὴν τέχνη μας. Πράγματι, ἀπὸ τὴ φύση του τὸ σῶμα ἔχει μέσα του αὐτὸν τὸν διπλὸ ἔρωτα· τὸ ὑγιὲς τῶρα μέρος του σώματος καὶ τὸ ἀρρωστημένο εἶναι διαφορετικὰ μεταξύ τους καὶ ἀνόμοια καὶ, κατὰ συνέπεια, ἐπιθυμοῦν καὶ ἐρωτεύονται ἀνόμοια πράγματα. Εἶναι δηλαδὴ διαφορετικὸς ὁ ἔρωτας που ἀναφέρεται σὴν ὑγιή μορφή καὶ διαφορετικὸς αὐτός που σχετίζεται με τὴν ἀρρωστημένη. Ὅπως ἔλεγε πρὶν ἀπὸ λίγο ὁ Πausανίας, εἶναι καλὸ νὰ χαρίζεται κανεὶς σὲ τοὺς πιο καλοὺς ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους καὶ αἰσchrό νὰ χαρίζεται σὲ κείνους που εἶναι ἀχαλίνωτοι σὶς σαρκικὲς ἡδονές. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ με τὰ σώματα· καὶ καλὸ εἶναι καὶ πρέπει νὰ χαρίζεται κανεὶς σὲ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ ἀπὸ τὸ σῶμα του καθενός σὲ κείνο που τὸ διακρίνει ὑγεία καὶ αὐτὴ τὴ μορφή τὴν ὀνομάζουμε ἰατρικὴ· ἀντίθετα εἶναι αἰσchrό καὶ δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχει ἐρωτικὴ ἔλξη πρὸς τοὺς φαύλους καὶ τὰ σώματα τὰ νοσῶδη, ἀν βέβαια σκοπεύουμε νὰ εἴμαστε δεξιτέχνες σὲ τὸ εἶδος.

ἔστι γὰρ ἰατρική, ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἶπειν, ἐπιστήμη τῶν τοῦ σώματος ἐρωτικῶν πρὸς πλησμονὴν καὶ κένωσιν, καὶ ὁ διαγιγνώσκων ἐν τούτοις τὸν (d) καλόν τε καὶ αἰσχροὺν ἔρωτα, οὗτός ἐστιν ὁ ἰατρικώτατος, καὶ ὁ μεταβάλλειν ποιῶν, ὥστε ἀντὶ τοῦ ἑτέρου ἔρωτος τὸν ἕτερον κτᾶσθαι, καὶ οἷς μὴ ἔνεστιν ἔρως, δεῖ δ' ἐγγενέσθαι, ἐπιστάμενος ἐμποιῆσαι καὶ ἐνόητα ἐξελεῖν, ἀγαθὸς ἂν εἴη δημιουργός. δεῖ γὰρ δὴ τὰ ἔχθιστα ὄντα ἐν τῷ σώματι φίλα οἷόν τ' εἶναι ποιεῖν καὶ ἐρᾶν ἀλλήλων. ἔστι δὲ ἔχθιστα τὰ ἐναντιώτατα, ψυχρὸν θερμῷ, πικρὸν γλυκεῖ, ξηρὸν ὑγρῷ, (e) πάντα τὰ τοιαῦτα· τούτοις ἐπιστηθεὶς ἔρωτα ἐμποιῆσαι καὶ ὁμόνοιαν ὁ ἡμέτερος πρόγονος Ἀσκληπιός, ὡς φασιν οἶδε οἱ ποιηταὶ καὶ ἐγὼ πείθομαι, συνέστησεν τὴν ἡμετέραν τέχνην

Ἡ ἰατρική λοιπόν, για να το πούμε με δυο λόγια, είναι η επιστήμη των ερωτικών υποθέσεων του σώματος είτε πρόκειται για αχόρταγη επιθυμία είτε και κορεσμό είτε για ἔλλειψη ορμῶν και αποστροφή προς τον ἔρωτα και αυτός που ξεχωρίζει ανάμεσα σ' αυτά τον καλὸ και τον αἰσχρὸ ἔρωτα (και αυτός είναι πλησίσιος στις επιταγές της ἰατρικής) και που μπορεί να ἐπιφέρει ἀλλαγές, ὥστε ἀντὶ του ενός να ἐπιλέγεται η ἀπόλαυση του ἄλλου, θα ἐπιτελούσε ἔργο πολὺ καλὸ. Ὅσοι δεν νιώθουν τον ἔρωτα, πρέπει να μνηθὸν στα μυστικά του και ἐκεῖνος που ξέρει να τον ξυπνά και να τον βάζει στις ψυχές και να τον καθιστᾶ κυρίαρχο, εἶναι ἀγαθὸς πλάστης. Πρέπει δηλαδή να μπορεί να σπάει τον πάγο ἀνάμεσα στα μισητὰ ὄντα και στα σώματα και να ξεσηκώνει ἔρωτα μεταξύ τους. Και εἶναι στο ἑπακρο μισητὰ αυτά που εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα, ὅπως το ψυχρὸ με το θερμὸ, το πικρὸ με το γλυκὸ, το στεγνὸ με το βρεγμένο και ὅλα τα παρόμοια. Ὁ πρόγονός μας, ὁ Ἀσκληπιός, ὅπως λένε οἱ ποιητές μας ἀπὸ δω κι ἐγὼ τους πιστεύω, γνώριζε καλὰ να διοχετεύει σ' αυτά τον ἀμοιβαῖο ἔρωτα και την ὁμόνοια και ἔτσι δημιούργησε το ἰατρικὸ οἰκοδόμημα.